

RETTENS DOM (Fjerde Afdeling)
26. oktober 1993 *

I sag T-59/92,

Renato Caronna, tjenestemand ved Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, Bruxelles, ved advokat Jean-Noël Louis, Bruxelles, og med valgt adresse i Luxembourg hos Fiduciaire Myson SARL, 1, rue Glesener,

sagsøger,

støttet af

Union syndicale-Bruxelles, Bruxelles, ved advokat Véronique Leclerq, Bruxelles, og med valgt adresse i Luxembourg hos Fiduciaire Myson SARL, 1, rue Glesener,

intervenient,

mod

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved ledende juridisk konsulent Gianluigi Valsesia, som befuldmægtiget, assisteret af advokat Benoît Cambier, Bruxelles, og med valgt adresse i Luxembourg hos Nicola Anecchino, Kommissionens Juridiske Tjeneste, Wagner-Centret, Kirchberg,

sagsøgt,

angående en påstand om, at Kommissionen tilpligtes at betale erstatning for en ikke-økonomisk skade, sagsøgeren hævder at have lidt dels som følge af offentliggørelsen af en artikel i bladet *Le Canard Enchaîné*, dels som følge af, at Kommissionen har tilsidesat sin omsorgspligt over for sin tjenestemand, idet den ikke har

* Processprog: fransk.

truffet de nødvendige foranstaltninger med henblik på at genoprette dennes ære, som blev draget i tvivl i avisartiklen,

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET I FØRSTE INSTANS
(Fjerde Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, W. Bellamy, og dommerne H. Kirschner og A. Saggio,

justitssekretær: H. Jung,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter mundtlig forhandling den 6. juli 1993,

afsagt følgende

Dom

Faktiske omstændigheder og retsforhandlinger

- 1 Sagsøgeren, Renato Caronna, tjenestemand i lønklasse A4, løntrin 8, i Kommissionens GD III (Generaldirektoratet for Industri, tidligere Generaldirektoratet for Det Indre Marked og Industrianliggender), har siden efteråret 1989 gjort tjeneste i enheden III/D-2 »Byggeri«, hvor han har haft til opgave at udarbejde et udkast til direktiv om byggefirmaers ansvar. Med henblik herpå oprettede sagsøgeren i begyndelsen af 1991 fire arbejdsgrupper bestående dels af eksperter udpeget af de europæiske sammenslutninger inden for byggebranchen, bl.a. arkitekternes, ingeniørernes, forsikringsvirksomhedernes og byggefirmaernes sammenslutninger, dels af repræsentanter for det sociale boligbyggeri. Disse arbejdsgrupper skulle udarbejde et oplæg, som skulle danne grundlag for udarbejdelsen af det foreløbige direktivudkast. I september 1991 trak Det Europæiske Koordinationsudvalg for Det Sociale Boligbyggeri (herefter benævnt »Cecodhas«) sine eksperter ud af de fire arbejdsgrupper.

- 2 Den 11. december 1991 offentliggjorde det franske blad *Le Canard enchaîné* en artikel med overskriften »Betonlobbyen skriver loven i Bruxelles«, hvori Kommissionens arbejde blev kritiseret for at give byggefirmaerne en alt for stor indflydelse i ovennævnte arbejdsgrupper. Artiklen lyder således:

»Kundernes garanti udhules

Europa-Kommissionen har overladt det til repræsentanter for byggefirmaerne at foreslå, hvilken garanti de skal yde deres egne kunder. Det er dristigt. Hvis betonlobbyens direktivudkast vedtages, vil det 'tiårige garantiansvar', der hidtil har været gældende i Frankrig og flere af dets nabolande, blive begrænset til fem år. Og efter udløbet af denne kortere garantiperiode vil garantien ikke længere være meget værd. I modsætning til den nuværende lovgivning bliver det nemlig køberen, der skal bevise, at byggefirmaet har begået fejl. Og det bliver køberen, der i første omgang skal lægge penge ud til reparation af det utætte tag eller den revnede mur.

Disse diskrete regelændringer, der allerede er omtalt i fagpressen, vil gøre det muligt for byggefirmaerne at nedbringe deres udgifter til erstatninger for byggesjusk med mindst en tredjedel. I Frankrig slutte denne post alene i 1988 4 mia. FF.

Byggekongernes offensiv kan inddeles i flere faser. Allerede i 1988 havde deres europæiske forbund FIEC klaget sin nød til Det Europæiske Fællesskab og søgt at få ændret garantisystemet, som efter forbundets mening 'opererede med for lange garantiperioder og medførte for store udgifter'.

Venner på stedet

Denne klagesang vandt gehør hos Kommissionen i Bruxelles, som i 1990 pålagde 48 eksperter inden et år at udarbejde et udkast til EF-direktiv om 'harmonisering af byggefirmaers erstatningsansvar'.

Blandt disse eksperter havde byggefirmaerne flertallet. Det blev deres forbund (FIEC), der fik til opgave at koordinere arbejdet og udarbejde udkastet.

Den store betonfamilie har venner på stedet. Således er Renato Caronna, den højtstående tjenestemand i Bruxelles, der har ansvaret for sagen, en tidligere ansat i den italienske sammenslutning af bygge- og anlægsvirksomheder. Og naturligvis lod han FIEC overvåge de 48 eksperters undersøgelser.

Disse vennetjenester faldt ikke i god jord. Navnlige ikke hos lederne af Cecodhas, der har Roger Quilliot, den socialdemokratiske borgmester i Clermont-Ferrand, som formand. Quilliot havde ikke lyst til at se det sociale boligbyggeris sparsomme ressourcer brugt til reparation af skader forvoldt af andres byggesjusk.

Quilliot meddelte i et brev sendt ved udgangen af oktober til Jacques Delors, at repræsentanterne for hans forbund gik og smækkede med dørene i Bruxelles, da ingen ville høre på dem. Er Europa-Kommissionens arbejde mon lige så spækket med fejl som byggebranchens?»

- 3 Samme dato, den 11. december 1991, indbød tre europæiske sammenslutninger — Cecodhas, BEUC (Kontoret for De Europæiske Forbrugerorganisationer) og Coface (Udvalget for Familieorganisationer i Det Europæiske Fællesskab) — til en pressekonference den 16. december 1991 med henblik på at kritisere Kommissionens fremgangsmåde i forbindelse med udarbejdelsen af det nævnte direktivforslag.
- 4 Generaldirektøren for GD III, Perissich, reagerede på disse to begivenheder ved den 13. december at sende Kommissionens talsmand, Dethomas, et notat, hvori han anmodede om en hurtig indsats »for at forsvare Kommissionens arbejde og den pågældende tjenestemandes hæderlighed«. Med notatet fulgte et udkast til pressemeddelelse. Kopier af notatet blev bl.a. sendt til kommissionsformandens kabinet, Bangemanns kabinet (Bangemann er næstformand og har ansvaret for GD III) og Kommissionens generalsekretær.

- 5 Dethomas deltog faktisk i den pressekonference, der blev afholdt den 16. december 1991 af de tre europæiske sammenslutninger. Han gjorde her rede for Kommissionens arbejde. Men det er en kendsgerning, at han ikke med navns nævnelse fremkom med et offentligt forsvar for sagsøgeren.

- 6 Samme dag indbød Kommissionen pressen til en konference, hvor der blev udleveret en pressemeddelelse med tilbagevisning af kritikken. Sagsøgerens navn var ikke nævnt i denne meddelelse. Det pågældende afsnit i pressemeddelelsen havde følgende ordlyd: »I september 1991 besluttede Cecodhas at trække sine eksperter ud af de fire arbejdsgrupper, hvilket ikke har forstyrret arbejdets gang, da disse eksperter alligevel var meget lidt samarbejdsvillige ... Det er efter udtrykkelig anmodning fra de europæiske sammenslutninger og ikke — som hævdet af nogle — efter forslag fra Europa-Kommissionen, at FIEC er blevet udpeget som koordinator af de fire gruppers arbejde. Kommissionen vil på grundlag af oplægget fra disse grupper allerede i de første måneder af 1992 kunne udarbejde et foreløbigt direktivudkast, der som sædvanlig vil blive sendt til høring i de interesserede kredse, herunder forbrugerne, og i medlemsstaterne, før det forelægges Kommissionen til godkendelse.«

- 7 Som svar på et spørgsmål fra Retten om, hvorledes medierne reagerede på Kommissionens pressekonference, har Kommissionen udtalt, at den på grund af den lange tid, der var forløbet siden da, ikke kan skaffe oplysninger herom. Men sagsøgeren har fremlagt et uddrag af *Bulletin européen du Moniteur* nr. 74 af 23. december 1991. I dette blad, der henvender sig til byggebranchen, henvises der uden navns nævnelse til den anfægtede avisartikel, og hele Kommissionens pressemeddelelse gengives.

- 8 Den 20. december 1991 sendte Perissich et notat — udarbejdet af sagsøgeren — til De Koster, generaldirektøren for Personale og Administration, med kopi til Dewost, generaldirektøren for Den Juridiske Tjeneste. I dette notat, hvori Perissich henviser til den pågældende artikel i *Le Canard enchaîné*, til den af de tre

ovennævnte europæiske sammenslutninger afholdte pressekonference, sit eget notat til Dethomas samt Kommissionens pressemeddelelse af 16. december 1991, skriver han: »Tilbage står problemet med de ærerørige beskyldninger mod min tjenestemand, som, fordi han ifølge vedtægtens artikel 17 har tavshedspligt, ikke selv kan forsvare sig. Derfor beder jeg Dem om straks at iværksætte foranstaltninger til overholdelse af de principper, som Fællesskaberne er bundet af i medfør af vedtægtens artikel 24, og at lade mig vide, hvilke bestemmelser og procedurer Kommissionen iværksætter for at forsvare min tjenstemands ære og hæderlighed. Jeg ønsker ikke, at min tjenestemand i denne principielle sag på grund af Kommissionens passivitet indgiver en officiel ansøgning om støtte og bistand i henhold til vedtægtens artikel 90, stk. 1.«

- 9 Da Kommissionen ikke reagerede på notatet af 20. december 1991, anmodede sagsøgeren flere gange uofficielt Kommissionen om støtte. Han fik den 24. januar 1992 af GD IX (Generaldirektoratet for Personale og Administration) at vide, at han selv skulle indgive officiel ansøgning om støtte og bistand i henhold til artikel 24 i vedtægten for tjenestemænd i De Europæiske Fællesskaber (herefter benævnt »vedtægten«).
- 10 Den 28. januar 1992 indgav sagsøgeren en sådan ansøgning, som på Rettens opfordring er blevet fremlagt af hovedparterne. Da sagsøgeren ikke modtog noget svar fra Kommissionen, ringede han den 13. februar 1992 til GD IX. Han fik at vide, at man »straks« ville behandle hans ansøgning.
- 11 Den 21. februar 1992 tilstillede sagsøgeren gennem sine overordnede ansættelsesmyndigheden et notat, hvori han efter at have mindet om kendsgerningerne, bl.a. generaldirektør Perissich's notat, gjorde gældende, at Kommissionen i henhold til den i vedtægtens artikel 24 fastsatte bistandspligt havde pligt til også af egen drift at retsforfølge forfatteren til den omtvistede avisartikel på grund af artiklens ærerørige karakter og den alvorlige skade på det faglige plan, som den havde forvoldt ham. Under henvisning til vedtægtens artikel 17, som ifølge sagsøgeren forhindrede ham i at forsvare sig selv, gentog han sin anmodning om af ansættelsesmyndighe-

den at få oplyst, hvilke retsskridt der var taget over for forfatteren til den omtvistede artikel og det blad, der havde offentliggjort den. Endvidere anmodede han Kommissionen om i medfør af vedtægtens artikel 24, stk. 2, at angive, hvilke foranstaltninger Fællesskaberne havde truffet for solidarisk med den omtvistede artikels forfatter og ugebladet at erstatte de tab, der var påført ham. Sagsøgeren meddelte, at han, såfremt han ikke modtog disse oplysninger inden den 1. marts 1992, ville indbringe klage over Kommissionens undladelse af i tide at træffe foranstaltninger, der kunne beskytte hans interesser og sikre ham erstatning for det påførte tab.

- 12 Ved notat af 11. marts 1992 meddelte De Koster sagsøgeren, at han efter en administrativ undersøgelse foretaget af hans generaldirektorat og efter en positiv udtalelse fra Den Juridiske Tjeneste havde besluttet som ansættelsesmyndighed at yde ham den ønskede bistand i form af et brev til *Le Canard enchaîné*, hvori han »gjorde opmærksom på de foranstaltninger, Kommissionen reelt har truffet med hensyn til ansvar i byggesager og udtrykkeligt dementerede bladets påstande om Dem«.
- 13 Samme dag, dvs. den 11. marts 1992, sendte De Koster på Kommissionens vegne en skrivelse til chefredaktøren for *Le Canard enchaîné*, hvori han påberåbte sig sin berigtigelsesret og anmodede chefredaktøren om i den næste udgave af bladet at offentliggøre brevet for at rense sagsøgeren. I dette brev udtalte De Koster, at selv om sagsøgeren i den omtvistede artikel blev beskyldt for partiskhed på grund af den stilling, han havde haft, førend han blev ansat i Kommissionen, idet det hævdedes, at han havde favoriseret bygge- og anlægsvirksomhederne på bekostning af forbrugerne, havde en administrativ undersøgelse foretaget af Kommissionens tjenestegrene vist, at sagsøgeren havde optrådt helt igennem hæderligt. De Koster bemærkede, at den pågældende artikel generelt ikke var i overensstemmelse med virkeligheden, og erindrede om, at der allerede den 16. december 1991 var blevet udsendt en detaljeret pressemeddelelse om, hvorledes den pågældende sag var blevet behandlet. Hvad navnlig angik sagsøgeren påpegede De Koster, at »i modsætning til, hvad De hævder, er det ikke Caronna, der på Kommissionens vegne har anmodet om, at FIEC blev sat til at koordinere arbejdet i de arbejdsgrupper, der skulle samle de nødvendige oplysninger med henblik på udarbejdelse af det pågældende direktivforslag, men derimod de kompetente europæiske sammenslutninger«.

- 14 Selv om der nederst i skrivelsen stod »genpart: Caronna«, modtog sagsøgeren ikke på det tidspunkt nogen genpart af denne skrivelse, som han først fik kendskab til tre måneder senere (se præmis 17 nedenfor).
- 15 *Le Canard enchaîné* offentliggjorde ikke denne skrivelse, og Kommissionen foretog sig ikke yderligere.
- 16 Den 1. april 1992 indbragte sagsøgeren en klage i henhold til vedtægtens artikel 90, stk. 2, som blev registreret i Kommissionens Generalsekretariat den 2. april 1992, og som vedrørte »Kommissionens beslutning om ... at begrænse sin bistand til fremsendelsen af en skrivelse til *Le Canard enchaîné* med et dementi af de anklager, der var offentliggjort i nævnte blad«. Sagsøgeren gjorde bl.a. gældende, at ansættelsesmyndigheden, selv om den i tide var blevet underrettet om den omtvistede artikels ærerørige karakter, ikke havde foretaget sig noget for at rense ham og få bladet til at erstatte ham sit tab. For så vidt angår Kommissionens skrivelse til *Le Canard enchaîné* understregede sagsøgeren, at en anmodning om at få offentliggjort en berigtigelse mere end tre måneder efter offentliggørelsen af den omtvistede artikel kun kunne gøre skaden værre. En avis har nemlig i medfør af retten til kontradiktion pligt til at offentliggøre en berigtigelse af en artikel, der indeholder en anklage mod en person. Denne berigtigelsesret giver alene mening, såfremt den udøves i dagene umiddelbart efter offentliggørelsen af den anfægtede artikel. For så vidt det pågældende blad i det hele accepterer at offentliggøre en for sent fremkommet berigtigelse, vil det nemlig ikke undlade at gøre opmærksom på den langsomme reaktion fra Kommissionen, der tyder på, at denne har handlet under pres og tvang. Bladet vil vide at drage de logiske konsekvenser heraf. Det fremgår således, at den sene offentliggørelse af en berigtigelse kun kan gøre den af sagsøgeren lidt skade værre. Skaden er faktisk blevet uoprettelig på grund af Kommissionens handlemåde. Sagsøgeren udledte af dette, at han ikke havde haft — og ikke længere havde — mulighed for at blive offentligt rehabiliteret, og at dette alene skyldtes ansættelsesmyndighedens langsommelighed. Ansættelsesmyndigheden skulle af egen drift have grebet ind før i medfør af vedtægtens artikel 24 at bistå ham og yde erstatning for den alvorlige ikke-økonomiske skade, han havde lidt på grund af både offentliggørelsen af den ærerørige artikel og Kommissionens langsommelighed. Da de foranstaltninger, der var beskrevet i notatet af 11. marts 1992 til sagsøgeren, ikke var egnet til at rehabiliter ham offentligt, krævede han, at den anfægtede afgørelse blev trukket tilbage og erstattet af en afgørelse, der var i overensstemmelse med Kommissionens pligter i henhold til vedtægtens artikel 24.

Klagen slutter med følgende sætning: »Han kræver endvidere, at Kommissionen til ham udbetaler en erstatning på 100 000 ECU for den skade, han har lidt.«

- 17 Denne klage blev gennemgået på et møde den 17. juni 1992 i en tværtjenstlig gruppe. Ved denne lejlighed modtog sagsøgeren en genpart af De Kosteres skrivelse af 11. marts 1992 til chefredaktøren for *Le Canard enchaîné*.
- 18 Den 18. juni 1992 tilstillede sagsøgerens advokat Kommissionen en skrivelse, hvori han bl.a. kritiserede, at skrivelsen til *Le Canard enchaîné* ikke i forvejen var blevet meddelt sagsøgeren, som først fik kendskab til den den 17. juni. Denne nye procedurefejl havde gjort det helt umuligt for sagsøgeren personligt at tilrettelægge sit forsvar til sit eget bedste. Han tilføjede, at offentliggørelsen af en berigtigelse over seks måneder efter offentliggørelsen af den ærerørige artikel kun kunne gøre skaden værre, og krævede derfor, at Kommissionen tog sagsøgerens klage til følge og vedtog foranstaltninger, der ville rehabilitere ham offentligt.
- 19 Selv om sagsøgeren den 16. juli 1992 sendte en erindringskrivelse, besvarede Kommissionen ikke klagen, som følgelig blev afvist stiltiende den 2. august 1992.
- 20 Dette er baggrunden for, at sagsøgeren har anlagt denne sag, som blev registreret på Rettens Justitskontor den 20. august 1992.
- 21 Den skriftlige forhandling er forløbet forskriftsmæssigt. Ved kendelse af 18. februar 1993 har formanden for Rettens Fjerde Afdeling givet Union syndicale-Bruxelles tilladelse til at intervenere til støtte for sagsøgerens påstande, således som Union syndicale havde anmodet om i sin ansøgning, der blev registreret på Rettens Justitskontor den 8. december 1992. Efter afgivelse af interventionsindlægget er den skriftlige forhandling blevet afsluttet. På grundlag af den refererende dommers

rapport har Retten (Fjerde Afdeling) besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisoptagelse. Retten har dog stillet parterne visse spørgsmål.

Parternes påstande

22 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

— Det fastslås, at Kommissionen har tilsidesat sin omsorgspligt ved ikke i tide at træffe egnede foranstaltninger til offentlig rehabilitering af sagsøgeren, og Kommissionen tilpligtes at yde sagsøgeren erstatning for den skade, han har lidt på grund af offentliggørelsen af *Le Canard enchaîné*'s artikel.

Følgelig dømmes Kommissionen til at betale sagsøgeren 100 000 ECU som erstatning for den ikke-økonomiske skade, han har lidt.

— Kommissionen dømmes til at betale sagens omkostninger.

23 Intervenienten har nedlagt følgende påstand:

Sagsøgerens påstande tages til følge, og Kommissionen dømmes til at betale sagens omkostninger, herunder de omkostninger, der er afholdt af intervenienten.

24 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Afvisning af sagen eller i hvert fald frifindelse.

— Der træffes afgørelse om sagens omkostninger efter gældende regler.

- 25 Retten fastslår for det første, at sagsøgeren kræver erstatning for to forskellige skader, dels den oprindelige skade, som offentliggørelsen i *Le Canard enchaîné* af den pågældende avisartikel har forvoldt ham, dels den efterfølgende skade som følge af Kommissionens tilsidesættelse af sin bistandspligt. Derefter skal Retten for det første gennemgå påstandene om, at Kommissionen i medfør af vedtægtens artikel 24, stk. 2, skal dømmes til solidarisk at erstatte den oprindelige skade, som sagsøgeren har lidt på grund af offentliggørelsen af den omtvistede avisartikel.

Påstanden om, at Kommissionen i medfør af vedtægtens artikel 24, stk. 2, skal dømmes til solidarisk at erstatte den oprindelige skade, som sagsøgeren efter sigende har lidt på grund af offentliggørelsen af den omtvistede avisartikel

Parternes argumenter

- 26 Sagsøgeren har anført, at Fællesskaberne ifølge vedtægtens artikel 24, stk. 2, solidarisk skal erstatte det tjenestemanden påførte tab. Sagsøgeren har heraf udledt, at han kan afkræve Kommissionen erstatning for den skade, han har lidt på grund af offentliggørelsen den 11. december 1991 af *Le Canard enchaîné*'s artikel. Selv om Kommissionen allerede den 13. december 1991 fik underretning om den omtvistede artikels ærerørige karakter, har den intet gjort for at få det pågældende blad til at erstatte den af tjenestemanden lidte skade. Som sagsøgerens generaldirektør har påpeget i sit notat af 20. december 1991, har sagsøgeren, som ifølge vedtægtens artikel 17 skal iagttage fuldstændig tavshed om alle forhold og anliggender, som han i medfør af sin stilling bliver bekendt med, af denne grund ikke haft nogen mulighed for selv at forsvare sig over for forfatteren til den omtvistede artikel.
- 27 Med hensyn til omfanget af den skade, der er forvoldt ved offentliggørelsen af den pågældende artikel, har sagsøgeren i replikken gjort gældende, at han i betragtning af den lange tid, der er forløbet, har konstateret, at han ikke længere kan tvinge det pågældende blad til »at rehabilitere ham ... ved at betale en symbolsk erstatning«. Sagsøgeren har derfor »frafaldet en påstand, som ikke længere tjener noget formål, og alene krævet erstatning for den skade, han har lidt som følge af, at Kommissionen ikke i tide har truffet foranstaltninger, der kan rehabilitere ham offentligt«.

- 28 Intervenienten har herved bemærket, at tjenestemændenes tavshedspligt har forhindret sagsøgeren i selv at tage affære mod de ansvarlige for den skade, der er forvoldt ved offentliggørelsen af den omtvistede artikel.
- 29 Kommissionen har i sit svarskrift understreget, at den solidariske hæftelse, der er tale om i vedtægtens artikel 24, stk. 2, kun finder anvendelse, såfremt den ansatte har anlagt sag uden at opnå erstatning fra den ansvarlige tredjemand. Men det må fastslås, at sagsøgeren ikke har anlagt nogen borgerlig eller strafferetlig sag, hvorfor hans erstatningskrav ikke opfylder de betingelser, der er fastsat i ovennævnte bestemmelse. Kommissionen finder, at det er med urette, at sagsøgeren påstår sig berettiget til erstatning, selv om han ikke har anlagt sag mod de ansvarlige for avisartiklen, med den begrundelse, at han ikke selv kan handle på grund af sin tavshedspligt.
- 30 Kommissionen har i duplikken gjort gældende, at de påstande, sagsøgeren har nedlagt på grundlag af vedtægtens artikel 24, stk. 2, må afvises, idet han ikke forinden har søgt at få de ansvarlige for den omtvistede avisartikel til at erstatte ham den påståede skade. Kommissionen har subsidiært gjort gældende, at sagsøgeren ikke ved en afgørelse truffet af de eneste retter, der er kompetente i den foreliggende sag, nemlig de franske retter, har bevist, at der virkelig har været tale om en fejl eller ærerørig beskyldning. Tilsvarende er det alene de franske retter, der kan konstatere en skade og en årsagsforbindelse mellem skaden og fejlen og på grundlag heraf fastsætte erstatningens størrelse.

Retten bemærkninger

- 31 Retten bemærker, at ifølge selve ordlyden af vedtægtens artikel 24, stk. 2, kan der kun rejses erstatningssag under påberåbelse af den solidariske hæftelse, der er fastsat i denne bestemmelse, såfremt den tjenestemand, der har lidt skaden, bl.a. ikke forinden har kunnet opnå erstatning fra den skadevoldende person. I denne forbindelse skal det for det første undersøges, om denne betingelse er en betingelse, der vedrører formaliteten, eller om den skal undersøges i forbindelse med realitetsbehandlingen.

- 32 Der henvises her til Domstolens praksis vedrørende ansvar uden for kontraktforhold, hvorefter antagelse til realitetsbehandling af et erstatningssøgsmaal i henhold til EØF-traktatens artikel 178 og artikel 215, stk. 2, efter omstændighederne kan gøres betinget af, at mulighederne for at anlægge sag ved de nationale domstole er udtømt, dog kun såfremt de berørte personer effektivt kan hævde deres rettigheder ved de nationale domstole, hvilket indebærer, at der ad denne vej kan opnås erstatning for det påståede tab (se f.eks. dom af 26.2.1986, sag 175/84, Krohn mod Kommissionen, Sml. s. 753, præmis 27, og af 29.9.1987, sag 81/86, De Boer Buizen mod Rådet og Kommissionen, Sml. s. 3677, præmis 9).
- 33 Retten finder, at når Domstolen således har betragtet udtømmelsen af mulighederne for sagsanlæg ved de nationale domstole som en underforstået betingelse for, at et søgsmaal, hvorunder Fællesskabet drages til ansvar for tab forvoldt af dets egne institutioner eller ansatte, kan antages til realitetsbehandling, gælder dette i endnu højere grad i en situation, der er omfattet af vedtægtens artikel 24, stk. 2, hvor der overhovedet ikke er tale om, at Fællesskabet er forpligtet til at erstatte et tab, det selv er skyld i, men alene i medfør af sin almindelige bistandspligt solidarisk og subsidiært skal erstatte et tab, som en tredjemand har påført tjenestemanden.
- 34 I denne sag har Kommissionen i sit svarskrift anført, at sagsøgeren ikke har opfyldt den i vedtægtens artikel 24, stk. 2, fastsatte betingelse. Det således fremførte anbringende kan antages til realitetsbehandling, idet den omstændighed, at anbringendet i Kommissionens duplik betegnes som en formalitetsindsigelse, blot er et yderligere argument.
- 35 For så vidt angår det kriterium, der er lagt til grund i Domstolens ovennævnte domme, nemlig at de berørte personer effektivt skal kunne hævde deres rettigheder ved de nationale domstole, hvilket indebærer, at der ad denne vej skal kunne opnås erstatning for det påståede tab, finder Retten, at da der er tale om anvendelse af vedtægtens artikel 24, stk. 2, der omhandler en solidarisk og subsidiær erstatningspligt for Fællesskabet, må den tjenestemand, der påstår at have lidt skade, i det

mindste fremlægge indicier, der kan rejse alvorlige tvivl med hensyn til, om han effektivt kan hævde sine rettigheder ved de nationale domstole.

- 36 I denne sag har sagsøgeren, som på intet tidspunkt har forsøgt at henvende sig til forfatteren til den omtvistede avisartikel eller til *Le Canard enchaîné* selv for at opnå erstatning, eventuelt ved de franske domstole, ikke fremlagt nogen oplysning, der kan godtgøre, at denne undladelse skyldes, at de relevante bestemmelser i fransk ret udelukker eller hindrer, at de ansvarlige for den pågældende avisartikel dømmes til at erstatte den skade, han mener at have lidt.
- 37 For så vidt som sagsøgeren forsøger at retfærdiggøre sin passivitet over for de ansvarlige for den omtvistede avisartikel ved at påberåbe sig sin tavshedspligt i henhold til vedtægtens artikel 17, finder Retten ikke, at sagsøgeren i denne sag kan tvinges til at være mere diskret, end Kommissionen selv har været. Og Kommissionen forsvarede sig den 16. december 1991 ved gennem offentlige erklæringer at meddele, at det var de europæiske sammenslutninger, og ikke Kommissionen selv, der havde anmodet om udnævnelse af FIEC som koordinator for ekspertgruppernes arbejde. Sagsøgeren kunne således have henvist til disse erklæringer som led i den sag, han forinden i medfør af vedtægtens artikel 24, stk. 2, burde have anlagt mod de ansvarlige for den skade, han finder at have lidt. Han burde i det mindste have taget initiativ til at drøfte sin tavshedspligt med administrationen for at forberede en eventuel erstatningssag, et initiativ, der i henhold til opbygningen af vedtægtens artikel 24, stk. 2, påhviler tjenestemanden og ikke administrationen.
- 38 Heraf følger, at erstatningspåstandene, ifølge hvilke Kommissionen skal dømmes på grundlag af vedtægtens artikel 24, stk. 2, må afvises, uden at det er nødvendigt at undersøge, om størrelsen af den krævede erstatning er angivet tilstrækkeligt nøjagtigt efter procesreglementets artikel 44, stk. 1, litra c), eller om den forudgående administrative procedure ud fra denne synsvinkel er forløbet forskriftsmæssigt.

Påstandene om, at Kommissionen skal dømmes til at erstatte den skade, den efter sigende har forvoldt ved at tilsidesætte sin bistandspligt i medfør af vedtægtens artikel 24, stk. 1.

Formaliteten

Indholdet af de forskellige påstande

- 39 Det skal bemærkes, at denne sag ud over den egentlige erstatningspåstand, nemlig påstanden om, at Kommissionen dømmes til at betale 100 000 ECU i erstatning for den ikke-økonomiske skade, sagsøgeren har lidt, omfatter påstande om, at det fastslås dels, at Kommissionen har tilsidesat sin bistandspligt, dels at Kommissionen skal erstatte den herved forvoldte skade.
- 40 For så vidt angår for det første påstanden om, at det fastslås, at Kommissionen har tilsidesat sin bistandspligt, bemærkes, at Retten i sin dom af 8. november 1990 (sag T-73/89, Barbi mod Kommissionen, Sml. II, s. 619, præmis 21) under henvisning til Domstolens praksis (dom af 8.7.1965, sag 68/63, Luleich mod Kommissionen for Euratom, Sml. 1965-1968, s. 103, org. ref.: Rec. s. 727, og af 12.7.1973, forenede sager 10/72 og 47/72, Di Pillo mod Kommissionen, Sml. s. 763) har fastslået, at en sådan påstand kan nedlægges under et erstatningssøgsmål, hvor Retten i henhold til vedtægtens artikel 91, stk. 1, andet punktum, har fuld prøvelsesret. Denne praksis er i øvrigt bekræftet ved Rettens dom af 27. juni 1991 (sag T-156/89, Valverde Mordt mod Domstolen, Sml. II, s. 407, præmis 141) og af 8. oktober 1992 (sag T-84/91, Meskens mod Parlamentet, Sml. II, s. 2335, præmis 30), hvori det fastslås, at Retten i forbindelse med erstatningssager er kompetent til at tage stilling til en påstand om, at det fastslås, at der er begået en tjenestefejl.
- 41 For så vidt som sagsøgeren derefter har nedlagt påstand om, at det fastslås, at Kommissionen skal erstatte den skade, han mener at have lidt, bemærkes, at Domstolen også har antaget sådanne påstande til realitetsbehandling, bl.a. i sager, hvor skadens omfang først er angivet på et senere tidspunkt. Således har Domstolen i sin dom af 28. marts 1979 (sag 90/78, Granaria mod Rådet og Kommissionen, Sml. s. 1081, præmis 6) fastslået, at der i forbindelse med en erstatningssag på grundlag af

EØF-traktatens artikel 178 af procesøkonomiske hensyn kan træffes afgørelse i en første fase af retsforhandlingerne vedrørende spørgsmålet om, hvorvidt den søgte institutions adfærd kan pådrage Fællesskabet ansvar.

- 42 Følgelig kan sagens forskellige påstande hver for sig antages til realitetsbehandling.

Kommissionens formalitetsindsigelse

- 43 Kommissionen har uden at rejse udtrykkelig formalitetsindsigelse i henhold til procesreglementets artikel 114 i sit svarskrift krævet sagen afvist af tre grunde, nemlig at den oprindelige ansøgning om bistand ikke har samme genstand som den senere klage og det senere søgsmål, at der ikke foreligger nogen akt indeholdende et klagepunkt, og at klagen og søgsmålet har en upræcis og ubestemmelig genstand.

Den oprindelige ansøgning om bistand har ikke samme genstand som den senere klage og det senere søgsmål

— Parternes argumenter

- 44 Kommissionen har anført, at der er betydelig forskel mellem genstanden for den oprindelige ansøgning om bistand og genstanden for den senere klage og det senere søgsmål. Denne sag tager nemlig alene sigte på at opnå erstatning, men dette krav blev overhovedet ikke nævnt i den oprindelige ansøgning af 28. januar 1992 og har derfor ikke været genstand for en forudgående ansøgning i henhold til vedtægtens artikel 90, stk. 1, hvorfor sagen må afvises (Rettens dom af 25.9.1991, sag T-5/90, Marcato mod Kommissionen, Sml. II, s. 731). I øvrigt bevirker ændringen af ansøgningens genstand under den administrative procedure ligeledes, at sagen må afvises. Ændringen har nemlig forstyrret forløbet af den administrative procedure, hvis formål netop er at søge en mindelig løsning af sagen, hvilket indebærer, at klagens genstand ikke må afvige fra genstanden for den oprindelige ansøgning.

- 45 Kommissionen har tilføjet, at det er uden betydning, at ansøgningen om bistand af 28. januar 1992 eventuelt ikke længere har noget formål, idet denne omstændighed ikke har forhindret sagsøgeren i på ny at iværksætte proceduren fra begyndelsen og indgive den i vedtægtens artikel 90 omhandlede ansøgning før erstatningssagens anlæggelse.
- 46 Sagsøgeren har gentaget, at da Kommissionen ikke greb effektivt ind, måtte han konstatere, at han på grund af den tid, der var forløbet, ikke længere kunne tvinge skadevolderen til at rehabilitere ham offentligt. Han gav derfor meget logisk og helt med rette afkald på en annullationspåstand, som var blevet formålsløs, og som ville have begrænset hans mulighed for at kræve erstatning for den skade, der fulgte af Kommissionens nægtelse af i tide at træffe foranstaltninger, der kunne rehabilitere ham offentligt. Da Kommissionen ikke traf øjeblikkelige foranstaltninger til at forsvare ham, kunne hans skade nemlig alene afhjælpes ved betaling af en erstatning for den forvoldte skade.
- 47 Intervenienten har gjort gældende, at ændringen af genstanden for ansøgningen om bistand under den forudgående administrative procedure ikke kan have forstyrret denne procedures forløb. Sagsøgeren kunne nemlig kun indbringe en klage over afgørelsen af 11. marts 1992, som ikke rehabiliterede ham offentligt. Med hensyn til det forhold, at den administrative procedure har til formål at gøre det muligt at finde en mindelig løsning, har intervenienten hævdet, at Kommissionen var helt på det rene med det af sagsøgeren forfulgte mål. Endvidere kan Kommissionen, som ikke besvarede Perissich's notat, som var over halvanden måned om at besvare sagsøgerens ansøgning om bistand, og som ikke svarede på hans klage, ikke hævde, at den har forsøgt at finde en mindelig løsning.
- 48 Intervenienten har ligeledes anført, at selv om ansøgningen om bistand af 28. januar 1992 ikke tog sigte på at opnå erstatning, indeholder notatet af 21. februar 1992, som supplerer ansøgningen, en udtrykkelig opfordring til Kommissionen til at angive, hvilke foranstaltninger den ville træffe for solidarisk med forfatteren af den omtvistede artikel og bladet at erstatte sagsøgerens tab. I dette notat har sagsøgeren endvidere anført, at han i givet fald ville indbringe en klage over Kommissionens undladelse af i tide at træffe foranstaltninger til at forsvare hans interesser og

afhjælpe den forvoldte skade. Intervenienten har heraf udledt, at det ikke kan hævdes, at sagsøgeren aldrig før indledningen af den administrative procedure har krævet erstatning for den skade, som offentliggørelsen af den omtvistede artikel har påført ham.

— Rettens bemærkninger

- 49 Det skal for det første undersøges, om sagsøgeren under den administrative procedure har ændret genstanden for sine krav. Han har i sin ansøgning af 28. januar 1992 alene anmodet Kommissionen om den i vedtægtens artikel 24 omhandlede bistand til beskyttelse af sin ære og hæderlighed. Sagsøgeren har i sit notat af 21. februar 1992 gentaget denne anmodning. Han har anmodet Kommissionen om at meddele, hvilke foranstaltninger den har truffet for solidarisk med forfatteren af den omtvistede avisartikel og bladet at godtgøre den skade, han har lidt, og har erklæret, at han, såfremt Kommissionen ikke fremkom med sådanne oplysninger, ville indbringe en klage over Kommissionens undladelse for at få godtgjort denne skade. Heraf følger, at sagsøgeren ikke inden afgørelsen af 11. marts 1992 har indgivet nogen ansøgning om godtgørelse for en skade forvoldt ved en eventuel undladelse fra ansættelsesmyndighedens side. Han har bebuddet en sådan ansøgning i sit notat af 21. februar 1992, men har undladt at gøre dette.
- 50 Genstanden for klagen af 1. april 1992 afviger fra genstanden for den oprindelige ansøgning ved, at sagsøgeren for første gang kræver udbetaling af 100 000 ECU, bl.a. som erstatning for skaden som følge af ansættelsesmyndighedens påståede undladelse.
- 51 Følgelig må det undersøges, om denne omstændighed har forstyrret forløbet af den administrative procedure. I denne forbindelse bemærkes, at der er forskel på den forudgående administrative procedure, som skal følges efter vedtægten, når det tab, som kræves erstattet, beror på en akt, der indeholder et klagepunkt, og den procedure, som skal følges, når tabet påstås at bero på handlinger, som ikke har karakter af afgørelser. I det første tilfælde er det en betingelse for at fremme erstatningsøgsmålet til realitetsbehandling, at den pågældende inden for de fastsatte frister har indgivet en klage til ansættelsesmyndigheden over den akt, der har medført det påståede tab. I det andet tilfælde derimod skal den administrative procedure, som skal følges forud for erstatningsøgsmålet, ifølge vedtægtens artikel 90 og 91 inde-

holde to faser, nemlig først en ansøgning om erstatning og, i tilfælde af afvisning heraf, en klage (se Rettens kendelse af 25.2.1992, sag T-64/91, Marcato mod Kommissionen, Sml. II, s. 243, præmis 32 og 33, og ovennævnte dom i sagen Meskens mod Parlamentet, præmis 33).

- 52 Følgelig må det undersøges, om den pågældende skade er forvoldt af handlinger fra ansættelsesmyndighedens side, som ikke har karakter af afgørelser, eller af en akt indeholdende et klagepunkt. Denne undersøgelse falder sammen med gennemgangen af Kommissionens anden formalitetsindsigelse.

Anbringendet om, at der ikke foreligger nogen akt, der indeholder et klagepunkt

— Parternes argumenter

- 53 Kommissionen har gjort gældende, at dens afgørelse af 11. marts 1992 imødekommer sagsøgerens ansøgning om bistand og giver sagsøgeren meddelelse om, at bistanden vil blive ydet i form af en skrivelse til *Le Canard enchaîné*. Følgelig kan denne afgørelse ikke være til skade for sagsøgeren, som jo selv seks uger forinden havde ansøgt om bistanden. Sagsøgeren er således ikke berettiget til at klage over en sådan afgørelse, der efterkommer hans ansøgning. Når sagsøgeren endelig i sin klage modsætter sig udøvelsen af berigtigelsesretten, skyldes det ikke den påståede forsinkelse, men at det er blevet klart, at Kommissionen ved sin pressekonference af 16. december 1991 har fået sandheden frem og bragt polemikken til en afslutning. Sagsøgeren har derfor sandsynligvis skønnet, at det var bedre ikke at give anledning til en ny polemik og at henvende sig direkte til Kommissionen med krav om erstatning.
- 54 Kommissionen har tilføjet, at frygten for, at en berigtigelse vil genoplive polemikken og forværre skaden, er lige berettiget, hvad enten berigtigelsesretten udøves inden 15 dage fra offentliggørelsen af den ærerørige artikel eller nogle måneder senere. Endelig kan den omstændighed, at der sendes et brev efter tre måneder (skrivelsen af 11.3.1992) i stedet for efter halvanden måned (ansøgning af 28.1.1992), naturligvis ikke forvolde nogen særlig eller anderledes skade.
- 55 Sagsøgeren har svaret, at den anfægtede afgørelse, selv om den imødekommer hans ansøgning, også indeholder et klagepunkt, for så vidt som den ydede bistand var utilstrækkelig og endog kunne forværre skaden. Det kan nemlig ikke bestrides, at

bladet ikke ville have undladt at påpege, at det først var tre måneder efter offentliggørelsen af den omtvistede artikel, at Kommissionen ydede bistand til sin tjenestemand i form af et krav om offentliggørelse under påberåbelse af en berigtigelsesret, der ikke længere fandtes i betragtning af den lange tid, der var forløbet. Dette krav havde således ingen mulighed for at blive imødekommet. Den akt, der indeholder et klagepunkt i henhold til vedtægtens artikel 90, stk. 2, er således Kommissionens beslutning om at indskrænke sin bistand til en fremsendelse tre måneder efter offentliggørelsen af den ærerørige artikel af et krav om berigtigelse.

- 56 Intervenienten har gjort gældende, at afgørelsen af 11. marts 1992 anfægtes, fordi ansættelsesmyndigheden har begrænset sin bistand til et brev til *Le Canard enchaîné*, dvs. fordi de trufne foranstaltninger var utilstrækkelige. Fremsendelse af et krav om offentliggørelse under påberåbelse af berigtigelsesretten kan ikke gensætte sagsøgeren i hans rettigheder. Ansættelsesmyndigheden kan nemlig ikke have været uvidende om, at *Le Canard enchaîné* ikke ville imødekomme et sådant krav, der var fremsat nøjagtig tre måneder efter offentliggørelsen af den omtvistede artikel.

— Rettens bemærkninger

- 57 Ifølge fast praksis er det alene akter, som direkte kan påvirke en tjenstemands retsstilling, der indeholder et klagepunkt (se senest Rettens dom af 8.6.1993, sag T-50/92, Fiorani mod Parlamentet, Sml. II, s. 555, præmis 29).
- 58 I denne forbindelse skal det bemærkes, at vedtægtens artikel 24, som pålægger Fællesskaberne en bistandspligt over for deres tjenestemænd, findes i afsnit II vedrørende tjenstemandens rettigheder og pligter. Heraf følger, at denne bistandspligt i

alle situationer, hvor de faktiske betingelser er opfyldt, er en vedtægtsmæssig ret, der tilkommer den pågældende tjenestemand, og som således giver ham en retsstilling, der kan påvirkes i den i ovennævnte dom anvendte betydning. I denne sag har ansættelsesmyndigheden ved den afgørelse, den har truffet som svar på den pågældende tjenstemands ansøgning, begrænset sin handling til fremsendelse af en skrivelse til det pågældende blad, en skrivelse som i øvrigt ikke resulterede i nogen berigtigelse. Heraf følger, at afgørelsen af 11. marts 1992 kan betragtes som egnet til at påvirke sagsøgerens retsstilling i betragtning af den deri indeholdte begrænsning af indsatsen i forhold til det af sagsøgeren krævede.

- 59 Viser det sig, at Kommissionen har fejlvurderet bistandspligtens rækkevidde, udgør den anfægtede afgørelse således en akt, der indeholder et klagepunkt. Det følger heraf, at vurderingen af, om der foreligger en akt indeholdende et klagepunkt, afhænger af realitetsbehandlingen. Dette spørgsmål må derfor afgøres senere i sammenhæng med de realitetsspørgsmål, som sagen rejser (se Rettens dom af 12.7.1990, sag T-108/89, Scheuer mod Kommissionen, Sml. II, s. 411, præmis 25).
- 60 Heraf følger, at vurderingen af den anden formalitetsindsigelse, som går ud på, at den forudgående administrative procedure ikke er forløbet forskriftsmæssigt, afhænger af realitetsbehandlingen.

Den upræcise og ubestemmelige genstand for klagen og søgsmålet

— Parternes argumenter

- 61 Kommissionen har gjort gældende, at erstatningskravet i klagen er accessorisk til hovedkravet om, at der træffes en »afgørelse, som svarer til Kommissionens forpligtelser«. Sagsøgeren har imidlertid ikke præciseret, hvad han mener hermed. Han har aldrig meddelt Kommissionen nøjagtig hvilken form for bistand, han ansøgte om, og han har endnu ikke præciseret, hvilke foranstaltninger han forventer. Klagens hovedgenstand er således ubestemmelig, hvilket har gjort erstatnings-

påstanden uantagelig til realitetsbedømmelse og forstyrret forløbet af den administrative procedure før sagsanlægget.

- 62 Sagsøgeren har svaret, at omstændighederne samt rækkevidden af de i klagen fremsatte anbringender blev drøftet i over halvanden time på ovennævnte tværtjenstlige møde, og at GD IX's repræsentant udtalte, at han fuldt ud forstod formålet med klagen, og hvilke foranstaltninger der skulle træffes for at nå målene.
- 63 Intervenienten har gjort gældende, at Kommissionen ifølge vedtægtens artikel 24 skal yde sine tjenestemænd bistand, hvis der rettes ærerørlige beskyldninger mod dem. Derfor havde det ikke været nødvendigt for sagsøgeren at indgive ansøgning om bistand i henhold til vedtægtens artikel 90, stk. 1. Kommissionen burde snarere på grund af sagens principielle karakter og i betragtning af dens politiske implikationer af egen drift have truffet de foranstaltninger, den fandt mest egnet til offentligt at rehabilitere sin tjenestemand. Det er derfor med urette, at Kommissionen har bebrejdet sagsøgeren, at han ikke har tydeliggjort, hvilke foranstaltninger han søgte om. Intervenienten har tilføjet, at hvis Kommissionen ikke forstod rækkevidden af den ansøgning om bistand, den havde fået forelagt, kunne den blot have anmodet om yderligere oplysninger. Endvidere er det først efter sagens anlæg, at Kommissionen har lagt sagsøgeren den påståede uklarhed til last. Men Kommissionen kan ikke fremsætte et sådant anbringende om afvisning efter sagens anlæg.

— Rettens bemærkninger

- 64 I denne forbindelse bemærkes alene, at administrationen ifølge Domstolens praksis dels råder over et skøn under Domstolens kontrol ved valget af foranstaltninger og midler til gennemførelse af vedtægtens artikel 24 (dom af 14.2.1990, sag C-137/88, Schneemann m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 369, præmis 9), dels skal tage alle fornødne skridt til i medfør af samme artikel 24 at genoprette det skadede omdømme for en tjenestemand, hvis faglige hæderlighed er draget i tvivl (dom af 18.10.1976, sag 128/75, Hr. N. mod Kommissionen, Sml. s. 1567, præmis 10).

- 65 Det følger heraf, at en tjenestemand, der ansøger om bistand fra sin administration, kan nøjes med at henvise til den i vedtægtens artikel 24 fastsatte bistandspligt uden at give andre oplysninger. Derefter skal administrationen træffe de foranstaltninger, der objektivt er nødvendige og egnede i sagen. I øvrigt har Kommissionen selv understreget (s. 9 i duplikken), at det er den, der skal vurdere, hvorledes denne bistandspligt kan opfyldes på den mest hensigtsmæssige måde.
- 66 Det skal tilføjes, at sagsøgeren i sin klage og stævning har gjort gældende, at Kommissionen ikke har rehabiliteret ham offentligt. Genstanden for klagen og stævningen synes således at være tilstrækkelig klar på dette punkt.
- 67 Derfor bør den tredje formalitetsindsigelse forkastes.

Realiteten

- 68 Da de i denne sag nedlagte påstande har tre forskellige genstande, finder Retten det hensigtsmæssigt først at begynde med at behandle påstanden om, at det fastslås, at Kommissionen har tilsidesat sin bistandspligt og således har begået en tjenstlig fejl.

Berettigelsen af påstanden om en tjenstlig fejl

Parternes argumenter

- 69 Sagsøgeren har for det første foreholdt Kommissionen, at den har tilsidesat sin bistandspligt i medfør af vedtægtens artikel 24, stk. 1. Han har redegjort for forløbet efter offentliggørelsen af den omtvistede artikel i *Le Canard enchaîné* og erindret om, at Kommissionen, selv om den allerede den 13. december 1991 var blevet underrettet af Perissich om artiklens ærerørige karakter, intet havde gjort — hverken under den pressekonference, der blev afholdt af de tre europæiske sammenslutninger, eller i sin egen pressemeddelelse — for at rehabiliterer ham offentligt

ved navns nævnelse, skønt de krænkende udtalelser alene vedrørte handlinger, han havde foretaget i Kommissionens interesse. Selv om sagsøgeren erkender, at henvisningen i den omtvistede artikel til hans arbejde i den italienske sammenslutning af bygge- og anlægsvirksomheder ikke i sig selv er ærerørig, fremhæver han alligevel, at henvisningen ikke er i overensstemmelse med sandheden, og at det ærerørige uomtvisteligt ligger i artiklens tone og insinuationer.

70 Sagsøgeren har derefter anført, at Kommissionen i modstrid med sine påstande ikke under sin pressekonference den 16. december 1991 havde givet den krænkede tjenestemand sin fulde støtte. Kommissionen havde navnlig ikke fjernet misforståelserne for så vidt angår pressen og institutionerne selv.

71 Med hensyn til den skrivelse, Kommissionen den 11. marts 1992 tilstillede *Le Canard enchaîné* under henvisning til berigtigelsesretten, har sagsøgeren anført, at skrivelsen klart fremkom for sent. Man kan nemlig kun påberåbe sig berigtigelsesretten, såfremt den udøves i dagene umiddelbart efter den omtvistede artikel. I modsat fald vil forfatteren til den ærerørige artikel ikke undlade i de bemærkninger, der ledsager berigtigelsen, at gøre opmærksom på den lange tid, der er forløbet, hvorved bladet får lejlighed til at genoplive polemikken. I øvrigt blev der i denne sag ikke efter skrivelsen med krav om berigtigelse offentliggjort nogen berigtigelse i det pågældende blad, og Kommissionen reagerede heller ikke herpå med en erindringskrivelse eller lignende.

72 Sagsøgeren har endvidere anført, at hans generaldirektør i sit notat af 20. december 1991 havde bemærket, at sagsøgeren i medfør af vedtægtens artikel 17 var forpligtet til at iagttage fuldstændig tavshed om alle forhold og anliggender, som han i medfør af sin stilling blev bekendt med. Generaldirektøren havde derfor anmodet Kommissionen om på eget initiativ at anvende vedtægtens artikel 24 og yde sagsøgeren bistand.

- 73 Han har tilføjet, at Kommissionen aldrig har frigjort ham fra den tavshedspligt, der påhviler ham i medfør af vedtægtens artikel 17. Derfor har han ikke haft nogen mulighed for at forsvare sig selv over for forfatteren til den omtvistede artikel. Det er rigtigt, at han kunne have rejst en straffesag og/eller en civil sag, men det er en kendsgerning, at en sådan sag ikke ville have nogen mening, da hans generaldirektør udtrykkeligt havde indskærpet ham hans tavshedspligt.
- 74 Intervenienten har anført, at Kommissionen i medfør af vedtægtens artikel 24 skal yde sine tjenestemænd bistand, såfremt der fremsættes ærerørige beskyldninger mod dem på grund af deres stilling og funktioner. Da der er tale om en bunden kompetence, råder Kommissionen ikke over noget skøn med hensyn til, om der skal ydes en sådan bistand. Intervenienten har herved henvist til Domstolens dom af 11. juli 1974 (sag 53/72, Guillot mod Kommissionen, Sml. s. 791, præmis 3 og 4) og af 12. juni 1986 (sag 229/84, Sommerlatte mod Kommissionen, Sml. s. 1805, præmis 20) og konkluderet, at Kommissionen i den foreliggende sag var forpligtet til at yde en bestemt form for bistand på eget initiativ. Der foreligger nemlig særlige omstændigheder, når sagsøgerens generaldirektør på grund af sagens principielle karakter har fundet, at han skulle forelægge ansættelsesmyndigheden en ansøgning om bistand på sin tjenestemands vegne. Under disse omstændigheder påhviler det ikke sagsøgeren at indgive en udtrykkelig ansøgning om bistand i henhold til vedtægtens artikel 90.
- 75 Endelig har intervenienten samme opfattelse som sagsøgeren for så vidt angår den tavshedspligt i henhold til vedtægtens artikel 17. Hvis Kommissionen fandt, at sagsøgeren ikke var bundet af en sådan forpligtelse, burde den have gjort ham opmærksom herpå, så snart den havde modtaget generaldirektørens notat af 20. december 1991.
- 76 Kommissionen har indledningsvis påpeget, at påstanden i den omtvistede artikel om, at sagsøgeren »tidligere har været ansat ved den italienske sammenslutning af bygge- og anlægsvirksomheder«, er korrekt og ikke i sig selv ærerørig.

- 77 Kommissionen har endvidere fremhævet, at det er fuldstændig forkert, når det hævdes, at den ikke har reageret på passende måde over for beskyldningerne i artiklen. Kommissionen påtog sig nemlig på sin pressekonference den 16. december 1991, dvs. umiddelbart efter artiklens offentliggørelse den 11. december 1991, sit fulde ansvar og gav den pågældende tjenestemand sin fulde støtte. Alle misforståelser med hensyn til sagsøgeren var således fjernet for så vidt angår såvel pressen som institutionerne selv. Ved sine udtalelser under pressekonferencen dementerede Kommissionen officielt og kategorisk den ærerørige udtalelse i *Le Canard enchaîné* om, at det var sagsøgeren der havde besluttet at lade »FIEC koordinere de 48 eksperter undersøgelse«. At denne pressekonference har haft virkning, bekræftes af, at polemikken ophørte. Herved er det således bevist, at Kommissionen har reageret på passende måde over for den ærerørige artikel og fuldt ud har opfyldt sin bistandspligt.
- 78 Kommissionen har tilføjet, at sagsøgeren dårligt kan beskylde den for passivitet, når han selv ikke har taget noget skridt over for forfatteren til den omtvistede artikel. Sagsøgeren kan så meget mindre beskylde Kommissionen for passivitet, som han selv ved at indgive sin ansøgning om bistand halvanden måned efter disse begivenheder lod formode, at også han fandt, at pressekonferencen var en tilstrækkelig reaktion, som havde bragt sandheden frem.
- 79 Kommissionen har bestridt sagsøgerens påstand om rækkevidden af hans tavshedspligt i henhold til vedtægtens artikel 17. Den i vedtægtens artikel 17 fastsatte tavshedspligt har nemlig på ingen måde forhindret sagsøgeren i at gøre sine rettigheder gældende ad retslig vej. I medfør af artikel 35 i den franske lov af 29. juli 1881 om pressefrihed, som finder anvendelse på dette område, er det ophavsmanden til de anfægtede udtalelser, der skal bevise, at udtalelserne er korrekte. Sagsøgeren ville således ikke ved at anlægge sag skulle tilsidesætte sin tavshedspligt, idet det er artiklens forfatter, der har pligt til at bevise sine påstandes rigtighed og berettigelse. Endvidere kunne sagsøgeren let have påvist påstandenes unøjagtighed, idet han blot behøvede at fremlægge referatet af Kommissionens pressekonference den 16. december 1991. Herved ville sagsøgeren klart have overholdt sin tavshedspligt. I øvrigt har sagsøgeren ikke anmodet om at blive fritaget fra tavshedspligten og har aldrig udtrykkeligt anmodet Kommissionen om bistand til anlæggelse af en eventuel retssag mod artiklens forfatter eller *Le Canard enchaîné*.

- 80 Kommissionen har tilføjet, at det ifølge ovennævnte franske lovs artikel 48, nr. 6, og dennes fortolkning efter fransk retspraksis alene er sagsøgeren, der kan anlægge sag som følge af de ærerørige beskyldninger mod ham i *Le Canard enchaîné*. Han kan således ikke foreholde Kommissionen, at denne ikke af egen drift har anlagt sag mod den pågældende journalist eller det pågældende blad, idet han selv var den eneste, der havde kompetence til at anlægge en sådan sag.
- 81 I øvrigt har sagsøgeren aldrig præciseret, hvilke former for bistand han ansøgte om, eller hvilke foranstaltninger han forventede. Derimod har han rejst indsigelse mod Kommissionens skrivelse af 11. marts 1992 til det pågældende blad, hvori Kommissionen krævede offentliggørelse af en berigtigelse. For så vidt som sagsøgeren begrunder sin indsigelse med, at kravet om berigtigelse fremkom for sent og kunne genoplive polemikken, har Kommissionen udtalt, at den ikke kan se, hvorfor offentliggørelse af en berigtigelse en eller to uger efter fremkomsten af en ærerørig artikel ikke skulle få samme virkning som den, sagsøgeren frygter.
- 82 I denne forbindelse har Kommissionen endvidere anført, at det er Kommissionen selv, der skal vurdere, hvorledes den bedst kan opfylde sin bistandspligt. I denne sag besluttede Kommissionen at bringe sandheden frem ved at afholde en pressekonference den 16. december 1991, og den sendte bladet en berigtigelse efter sagsøgerens anmodning. Hvis sagsøgeren fandt disse foranstaltninger utilstrækkelige, kunne han selv have rejst de nødvendige civile eller strafferetlige sager også uden at skulle frigøres fra tavshedspligten, idet han havde kunnet påberåbe sig Kommissionens officielle dementi, som fremkom under pressekonferencen den 16. december 1991.
- 83 I retsmødet har parterne været enige om, at den omtvistede artikel, selv om den nævnte sagsøgeren ved navn, først og fremmest tog sigte på Kommissionens politik på byggeområdet og havde til formål at forhindre vedtagelsen af det påtænkte direktiv.
- 84 Kommissionen har ved denne lejlighed udtalt, at da det først og fremmest var Kommissionen, den omtvistede avisartikel var rettet imod, havde Kommissionen

ment, at den var målet for den deri fremsatte kritik. Kommissionen havde skønnet det bedst ikke at nævne sagsøgeren ved navn i sine offentlige erklæringer for ikke at gøre problemet til et personsørgsmål og skabe mere røre om sagen. Der ville nemlig have været fare for, at sagsøgerens navn skulle dukke op hele tiden og nære polemikken på grund af sagsøgerens tidligere stilling som ansat i den italienske sammenslutning af byggevirksomheder. Det var forekommet så meget mere unødvendigt at nævne sagsøgerens navn, som den omtvistede avisartikel var blevet offentliggjort i et satirisk blad. I øvrigt lykkedes Kommissionens strategi for at bremse polemikken fuldt ud, idet den af *Le Canard enchaîné* lancerede pressekampagne ikke blev fortsat.

- 85 Kommissionen har endvidere herved fremhævet, at den, hver gang et sagligt problem dækker over et problem vedrørende personer, der handler på dens vegne, undgår at gribe ind ved navns nævnelse, fordi dette giver bagslag. Under sådanne omstændigheder foretrækker Kommissionen at forsvare sin handling. Ved at gøre dette forsvare den uundgåeligt også sine repræsentanter, i denne sag sagsøgeren, uden at deltage i polemikker af personlig karakter.
- 86 Endelig har Kommissionen anført, at den generelt tvivler på hensigtsmæssigheden af at påberåbe sig en berigtigelsesret over for en avis. En udøvelse af denne ret ville give bladet mulighed for at rejse sagen på ny, hvorved den igen ville komme i offentlighedens søgelys. Derfor foretrækker Kommissionen ved sådanne lejligheder at præcisere, hvorledes den har handlet, og således bringe sandheden frem. Det er det, Kommissionen har gjort ved den 16. december 1991 ved at afholde en pressekonference, hvor der blev uddelt en pressemeddelelse. Det er kun, fordi sagsøgeren insisterede, at Kommissionen til sidst henvendte sig til bladet og påberåbte sig sin berigtigelsesret, hvorefter sagsøgeren anmodede Kommissionen om ikke at følge denne henvendelse op.
- 87 Sagsøgeren har i retsmødet for sit vedkommende forklaret, at han i det væsentlige forventede af Kommissionen, at denne udadtil, navnlig over for grupperne af nationale eksperter, udtrykkeligt bekræftede sin tillid til ham ved at træffe de foranstaltninger, den fandt mest hensigtsmæssige. Kommissionen kunne således have erklæret, at en administrativ undersøgelse havde vist, at beskyldningerne mod

sagsøgeren var uberettigede. En sådan erklæring ville efter sagsøgerens opfattelse have rehabiliteret ham over for offentligheden.

- 88 Som svar på Kommissionens påstande om, at de foranstaltninger, den traf den 16. december 1991, nemlig afholdelse af en pressekonference og uddeling af en pressemeddelelse, var passende og tilstrækkelige, hvilket skulle være bevist ved, at pressen aldrig siden har taget polemikken op, har sagsøgeren anført, at den eneste grund til, at sagen ikke siden har været genstand for polemik, er, at det direktivudkast, der angribes i den omtvistede avisartikel, ikke længere har nogen fremtid. Det er således ikke Kommissionens effektive indgreb, der har standset polemikken. Tværtimod fik pressekampagnen stort set standset direktivudkastet, således at der ikke var nogen grund til yderligere polemisering.

Rettens bemærkninger

- 89 Stillet over for disse argumenter må Retten for det første fastslå, at det først og fremmest var Kommissionens politik, som gik ud på, at der skulle udarbejdes et udkast til direktiv om byggevirksomheders ansvar, der blev kritiseret i den omtvistede avisartikel. Men denne kritik blev desuden »personliggjort« ved insinuationer om, at sagsøgeren, som blev nævnt ved navn og omtalt som en »højtstående tjenestemand, som i Bruxelles skulle følge sagen op«, alene på grund af sin tidligere tilknytning til den italienske byggeindustri og i sin egenskab af »ven af den store betonfamilie« havde begunstiget byggevirksomhedernes lobby under udarbejdelsen af direktivudkastet og derved handlet mod forbrugernes interesser. I denne avisartikel beskyldes sagsøgeren offentligt — og i strid med sandheden, hvilket fremgår af Kommissionens senere undersøgelser — for under udøvelsen af sin tjeneste at have favoriseret byggeindustrien, hvilket svarer til en beskyldning om en alvorlig tjenstlig fejl. Følgelig er artiklen egnet til i offentlighedens øjne at drage sagsøgerens faglige hæderlighed i tvivl, og der er derfor tale om en ærerørig beskyldning i den i vedtægtens artikel 24, stk. 1, anvendte betydning.
- 90 Det skal derefter understreges, at Kommissionen, da disse offentlige beskyldninger mod tjenestemanden hænger uadskilleligt sammen med dens politik, var forpligtet

til at tilbagevise insinuationerne og rehabilitere sagsøgeren offentligt. Hvis sagsøgeren skulle forsvare sig alene og isoleret, samtidig med at Kommissionen opretholdt fuldstændig tavshed, ville det ikke kunne undgås, at offentligheden fik det indtryk, at de pågældende beskyldninger og insinuationer måske ikke var uberettigede. Heraf følger, at offentliggørelsen af den omtvistede avisartikel i den foreliggende sag har udløst Kommissionens pligt til at yde sagsøgeren bistand i henhold til vedtægtens artikel 24. I øvrigt har Kommissionen selv ved at træffe sin afgørelse af 11. marts 1992 erkendt, at betingelserne for udløsning af bistandspligten var opfyldt i den foreliggende sag.

- 91 Det påhviler derfor Retten at undersøge, hvor langt Kommissionens bistandspligt strækker sig under de foreliggende omstændigheder.
- 92 I denne forbindelse skal det bemærkes, at administrationen, selv om den efter Domstolens praksis råder over et skøn ved valget af foranstaltninger og midler til gennemførelse af vedtægtens artikel 24 (ovennævnte dom Schneemann m.fl. mod Kommissionen, præmis 9), i tilfælde af alvorlige og uberettigede beskyldninger vedrørende en tjenstemands faglige hæderlighed ved udøvelsen af hans tjeneste skal afvise beskyldningerne og tage alle fornødne skridt til at genoprette det skadede omdømme (ovennævnte dom Hr. N. mod Kommissionen, præmis 10). Endvidere bemærkes, at Domstolen i sin kendelse af 7. oktober 1987 (sag 108/86, D. M. mod Rådet og ØSU, Sml. s. 3933) i en sag, hvor en tjenstemand var blevet udsat for ærerørige beskyldninger fremsat af en anden tjenstemand i et åbent brev til personalet, fastslog, at administrationen ved at rundsende en berigtigende tjenstlig meddelelse til det samme personale havde ydet tilstrækkelig bistand. Endelig er en tjenstemand, der ansøger sin institution om bistand, som nævnt ovenfor (se præmis 65) ikke forpligtet til selv at angive, hvilke foranstaltninger han forventer truffet af administrationen. Navnlig afhænger den krænkede tjenstemands ret til, at der træffes de objektivt nødvendige bistandsforanstaltninger, ikke af, at han selv først har taget initiativ til at retsforfølge den person, der har fremsat angrebene på ham (se ovennævnte dom Hr. N. mod Kommissionen, præmis 11).
- 93 I denne sag, der er kendetegnet ved, at sagsøgeren offentligt og ved navns nævnelse er blevet udsat for ærerørige beskyldninger, skal det således på baggrund af denne retspraksis undersøges, om de foranstaltninger, Kommissionen har truffet efter

offentliggørelsen af den omtvistede avisartikel, kan betragtes som en passende og tilstrækkelig opfyldelse af bistandspligten.

- 94 For så vidt angår de foranstaltninger, Kommissionen traf den 16. december 1991, da den afholdt en pressekonference, hvorunder der blev uddelt en pressemeddelelse, samt sendte en repræsentant til den pressekonference, der blev afholdt af de tre europæiske sammenslutninger Cecodhas, BEUC og Coface, fremgår det, at Kommissionen ved denne hurtige reaktion hensigtsmæssigt har forsvaret sine egne interesser som fællesskabsinstitution over for offentligheden. Men Kommissionen har ved objektivet at forsvare sit arbejde uden at nævne sagsøgerens navn én eneste gang kun ydet denne indirekte bistand. Retten finder, at i betragtning af de offentlige, direkte og personlige beskyldninger, der var blevet rettet mod sagsøgeren, kan en sådan bistand, der begrænser sig til at forsvare sagsøgeren ved at forsvare Kommissionens arbejde, ikke betegnes som passende og tilstrækkelig til at rehabilitere ham offentligt.
- 95 Denne vurdering bekræftes i øvrigt af Kommissionens egne handlinger. Kommissionen har nemlig ved at tilsende *Le Canard enchaîné* skrivelsen af 11. marts 1992, hvori den krævede offentliggørelse af en berigtigelse, herved stiltiende anerkendt, at de foranstaltninger, der blev truffet den 16. december 1991, ikke i sig selv kunne betragtes som en passende og tilstrækkelig bistand.
- 96 For så vidt endelig angår den skrivelse af 11. marts 1992, hvori Kommissionen over for *Le Canard enchaîné* påberåbte sig sin berigtigelsesret, må det fastslås, at Kommissionen i denne skrivelse har imødegået bladets uberettigede beskyldninger over for sagsøgeren. Men den offentliggørelse, Kommissionen skønnede nødvendig, fandt ikke sted, idet *Le Canard enchaîné* ikke imødekom dens krav om offentliggørelse af en berigtigelse i et senere nummer af bladet. Der var på tidspunktet for Kommissionens afvisning af sagsøgerens klage stadig ikke sket nogen offentliggørelse, idet *Le Canard enchaîné* endnu ikke havde offentliggjort den berigtigelse, som Kommissionen selv havde fundet nødvendig. Senest på dette tidspunkt måtte det stå klart for Kommissionen, at dens skrivelse til *Le Canard enchaîné* udgjorde en for svag foranstaltning til at forsvare sagsøgerens ære offentligt, og at den indtil

da havde opfyldt sin beskyttelsespligt på en måde, der helt åbenbart var præget af manglende indsats (Domstolens dom af 14.6.1979, sag 18/78, Fru V. mod Kommissionen, Sml. s. 2093, præmis 19).

- 97 Under disse omstændigheder finder Retten, at Kommissionen ikke burde have opretholdt sin tavshed over for offentligheden længere, men burde have forsvaret sagsøgerens ære offentligt og ved navns nævnelse. Retten finder, at der endog var fare for, at Kommissionens fortsatte tavshed med hensyn til den offentligt angrebne tjenestemand's integritet kunne udlægges som en indirekte bekræftelse af den pågældende avisartikel.
- 98 Kommissionen har i denne forbindelse anført, at hvis sagsøgerens navn var blevet nævnt, ville denne sag have udviklet sig til et personsørgsmål, og polemikken ville være fortsat. Retten kan ikke tilslutte sig denne vurdering eller nære denne frygt. Da Kommissionen nemlig selv var hovedmålet for den omtvistede avisartikel, var det hverken nødvendigt eller hensigtsmæssigt at forsvare sagsøgerens ære ved at lægge vægt på hans person eller den særlige omstændighed, at han tidligere har været ansat i den italienske sammenslutning af byggevirksomheder (i øvrigt den eneste omstændighed, der kunne give anledning til polemik). Kommissionen kunne således have indskrænket sig til enten i sin pressemeddelelse af 16. december 1991 eller på et senere tidspunkt at supplere forsvaret for sit eget arbejde. Kommissionen kunne f.eks. efter at have understreget, at det var efter udtrykkelig anmodning fra de pågældende europæiske sammenslutninger, at FIEC var blevet udpeget som koordinator for ekspertgruppernes arbejde, have påpeget, at »det således ikke er Caronna, den kommissionstjenestemand, der har ansvaret for sagen, der har givet FIEC denne koordinatorrolle«.
- 99 Det fremgår af det ovenfor anførte, at Kommissionen ved at skønne, at den under de foreliggende omstændigheder ikke var forpligtet til offentligt og ved navns nævnelse at forsvare sagsøgeren, har tilsidesat de forpligtelser, som under disse særlige omstændigheder påhviler den som følge af den bistandspligt, der tillægges fællesskabsmyndigheden ved vedtægtens artikel 24. Retten fastslår derfor, at Kommissionen har tilsidesat denne pligt ved ikke i tide at træffe de foranstaltninger, der kunne rehabilitere sagsøgeren offentligt. Kommissionen har således ved at tilsidesætte vedtægtens artikel 24, stk. 1, begået en tjenstlig fejl.

- 100 Denne konstatering indebærer, at afgørelsen af 11. marts 1992 er en akt indeholdende et klagepunkt, som dels kan anfægtes af klagen af 1. april 1992, dels har skadet sagsøgeren. Heraf følger, at Kommissionens første og anden formalitetsindsigelse må forkastes, og at påstanden om, at det fastslås, at der er begået en tjenstlig fejl, må tages til følge. Derfor må det i denne doms konklusion fastslås, at Kommissionen har tilsidesat sin bistandspligt.

Berettigelsen af påstanden om, at det fastslås, at Kommissionen skal erstatte den skade, der er forvoldt ved dens tilsidesættelse af bistandspligten, og at Kommissionen dømmes til at betale 100 000 ECU

Parternes argumenter

- 101 Sagsøgeren har gjort gældende, at den manglende offentlige reaktion fra Kommissionens side med henblik på hans rehabilitering har øget troværdigheden af de beskyldninger, der i den omtvistede artikel rettedes mod ham, og at han af denne grund har lidt en meget betydelig ikke-økonomisk skade. For at illustrere skaden har sagsøgeren anført, at han flere gange under møderne i de fire ekspertgrupper, der skulle afgive udtalelse om direktivudkastet, er blevet spurgt om, hvilke skridt Kommissionen havde taget som følge af offentliggørelsen af den omtvistede artikel. Kommissionens nægtelse af i tide at yde ham den støtte og bistand, han havde ret til, har således forværret den skade, der allerede var forvoldt ved de ærerørige beskyldninger, og som i dag ikke længere kan udbedres.
- 102 Med hensyn til det beløb, der kræves af sagsøgeren, finder denne og intervenienten, at det på grund af sagens principielle karakter er berettiget, at Kommissionen dømmes til at betale et »eksemplarisk beløb«, hvilket kun er rimeligt som erstatning for den skade, der er forvoldt ikke alene ved offentliggørelsen af den omtvistede artikel, men tillige ved Kommissionens nægtelse af at træffe egnede foranstaltninger til at rehabiliterer sagsøgeren offentligt. Sagsøgeren har i sin stævning anført, at Kommissionen følgelig bør dømmes til at betale ham et beløb, som fastsættes, ex aequo et bono, til 100 000 ECU.

- 103 Kommissionen har herved alene kritiseret det »astronomiske« beløb, der kræves af sagsøgeren, og som viser, hvor lidet seriøse hans krav er. Dette forklarer måske, hvorfor han har foretrukket at rejse sag mod Kommissionen frem for at indstævne de ansvarlige for den omtvistede artikel for de franske retter. Kommissionen har anført, at sagsøgerens erstatningspåstande ikke kan tages til følge, idet han har fået behørig æresoprejsning. I øvrigt er sagsøgeren åbenbart ikke i stand til at påvise, at der foreligger nogen skade, og endnu mindre til at påvise skadens omfang.
- 104 Kommissionen har som svar på et skriftligt spørgsmål fra Retten tilføjet, at det, hvis Kommissionen skal drages til ansvar for en fejl, den selv har begået, ikke er vedtægtens artikel 24, der skal anvendes. Endvidere har sagsøgeren ikke direkte draget Kommissionen selv til ansvar i denne sag og har ikke fulgt den herfor rette procedure.

Retten's bemærkninger

- 105 Det skal for det første undersøges, om den af Kommissionen begåede tjenstlige fejl har forvoldt sagsøgeren en ikke-økonomisk skade.
- 106 Her fastslår Retten, at selv om sagsøgerens faglige hæderlighed allerede er draget i tvivl ved offentliggørelsen af selve den ærerørige avisartikel, har Kommissionens undladelse af at træffe egnede foranstaltninger til den offentlige rehabilitering af sagsøgeren, som den burde have sørget for (se præmis 90), kunnet øge den ikke-økonomiske skade, den nævnte offentliggørelse har forvoldt. Kommissionens undladelse er nemlig egnet til at gøre sagsøgeren usikker og urolig, idet han med rette kan frygte, at offentligheden vil fortolke denne undladelse som en indirekte bekræftelse af den pågældende avisartikel (se præmis 97). En sådan situation forvolder en ikke-økonomisk skade. I modsætning til, hvad Kommissionen har hævdet, er samtlige betingelser for at drage Kommissionen til ansvar således opfyldt i denne sag. I øvrigt har Domstolen allerede fastslået (se ovennævnte dom Fru V. mod Kommissionen, præmis 16 og 19), at manglende opfyldelse af den i vedtægtens artikel 24, stk. 1, fastsatte bistandspligt principielt giver adgang til et søgsmål om erstatning af den lidte ikke-økonomiske skade.

- 107 Da sagsøgeren har nedlagt påstand om dels, at det fastslås, at Kommissionen skal erstatte denne skade, dels at Kommissionen dømmes til at betale ham en erstatning på 100 000 ECU, bemærker Retten, at den, da den i denne sag skal tage stilling til en tvist, der angår pengebeløb, har fuld prøvelsesret i henhold til vedtægtens artikel 91, stk. 1, andet punktum. Ved udmålingen af erstatningen for den ikke-økonomiske skade, sagsøgeren har lidt, skal der tages hensyn til, at når det i denne doms konklusion udtrykkeligt konstateres, at Kommissionen har begået en tjenstlig fejl over for sagsøgeren, er dette allerede i sig selv en form for genoprettelse, især da domskonklusionen i medfør af procesreglementets artikel 86 straks efter afsigelsen offentliggøres i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* (se blandt tilsvarende domme vedrørende annullation af en forvaltningsakt, der anfægtes af en tjenestemand, Domstolens dom af 9.7.1987, forenede sager 44/85, 77/85, 294/85 og 295/85, Hochbaum og Rawes mod Kommissionen, Sml. s. 3259, præmis 22, og Rettens dom af 20.9.1990, sag T-37/89, Hanning mod Parlamentet, Sml. II, s. 463, præmis 83, og af 28.11.1991, sag T-158/89, Van Hecken mod ØSU, Sml. II, s. 1341, præmis 37). Men i betragtning af de særlige omstændigheder i denne sag kan denne offentliggørelse ikke helt erstatte den af sagsøgeren lidt skade. Da sagsøgeren indtil datoen for offentliggørelsen befinder sig i en situation præget af uklarhed i forhold til offentligheden, finder Retten, som vurderer skaden ex aequo et bono, at tildeling af et beløb på 50 000 BFR i forbindelse med den nævnte offentliggørelse udgør en passende erstatning for den af ham lidt skade. Følgelig kan hverken påstanden om en tjenstlig fejl eller erstatningspåstanden tages til følge, for så vidt de overstiger omfanget af den genoprettelse, Retten har fastsat.

Sagens omkostninger

- 108 I henhold til procesreglementets artikel 87, stk. 3, første afsnit, kan Retten fordele sagens omkostninger, hvis hver af parterne henholdsvis taber eller vinder på et eller flere punkter. I henhold til samme reglements artikel 88 bærer institutionerne imidlertid selv deres egne omkostninger i tvister mellem Fællesskaberne og deres ansatte.
- 109 Da sagsøgeren kun har fået delvis medhold i sin påstand om erstatning, navnlig for så vidt angår påstanden om, at Kommissionen skal dømmes til at betale ham 100 000 ECU, mens Kommissionens påstande om afvisning subsidiært frifindelse for

så vidt angår sagsøgerens øvrige påstande ikke overhovedet eller kun delvis er taget til følge, finder Retten det rimeligt at bestemme, at sagsøgeren og intervenienten skal bære en fjerdedel af deres egne omkostninger, og at Kommissionen skal bære sine egne omkostninger samt tre fjerdedele af sagsøgerens og intervenientens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RET TEN (Fjerde Afdeling)

- 1) Kommissionen har tilsidesat sin bistandspligt i henhold til vedtægtens artikel 24 ved ikke rettidigt at have truffet egnede foranstaltninger til at rehabiliterer sin tjenestemand Renato Caronna offentligt.
- 2) Kommissionen betaler sagsøgeren 50 000 BFR i erstatning.
- 3) I øvrigt frifindes Kommissionen.
- 4) Kommissionen bærer sine egne omkostninger samt tre fjerdedele af sagsøgerens og intervenientens omkostninger. Sagsøgeren og intervenienten bærer en fjerdedel af deres egne omkostninger.

Bellamy

Kirschner

Saggio

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 26. oktober 1993.

H. Jung

C.P. Briët

Justitssekretær

Afdelingsformand